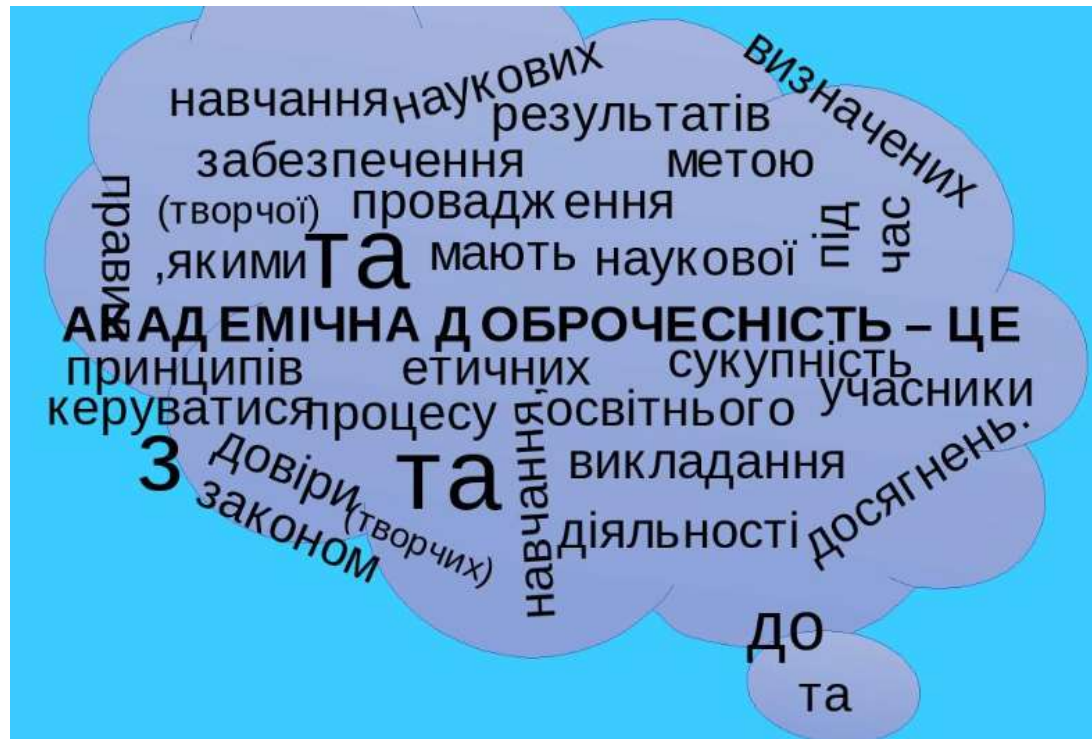

Принципи академічної добročесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Затверджую
Дектора ЧНУ
Р.І. Петришин
11 2016 року

**Правила
академічної доброчесності
у Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича**

Схвалено Вченою радою ЧНУ
Протокол № 12 від 28.11. 2016 р.

ПРАВИЛА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1.1. Правила академічної доброчесності являють собою квінтесенцію морально-етичних стандартів українського народу, європейських та світових університетських і загальнолюдських цінностей.

1.2. Правила академічної доброчесності розроблені з урахуванням досвіду найкращих університетів Європи і світу.

1.3. Основоположними принципами академічної доброчесності є: принцип нульової толерантності до академічної недоброчесності; презумпція невинуватості; принцип справедливості; принцип прозорості; принцип чесності; принцип порядності; принцип поваги до приватного життя; принцип взаємоповаги; принцип взаємної довіри; принцип відповідальності; принцип партнерства і взаємодопомоги; принцип нетерпимості щодо аморальної та неетичної поведінки.

1.4. Правила академічної доброчесності обов'язкові для кожного члена університетської спільноти.

2.1. Університет розцінює морально-етичні якості членів своєї спільноти як атрибутивну складову їх професійних якостей та індивідуальної культури в цілому.

2.2. Університет здійснює свою діяльність на основі послідовного дотримання загальнолюдських цінностей, етики та моралі.

2.3. Університет не залишає поза увагою жодного випадку порушення загальнолюдських цінностей, етики і моралі, правил академічної доброчесності членами його спільноти та дає їм принципову оцінку. Кожному члену університетської спільноти, усім легітимно діючим в Університеті офіційним та громадським організаціям і їх повноважним органам належить право ініціювання, а Комісії Університету з академічної доброчесності – обов'язок розгляду аморальних та неетичних діянь чи бездіяльності членів університетської спільноти.

2.4. Особа, яка підозрюється у скоєнні аморального вчинку чи неетичного діяння, має право на використання усіх легітимних засобів для захисту власної честі та ділової репутації.

3.1. Несумісними зі званням члена університетської спільноти є: хабарництво чи будь-які інші форми корупції; створення умов з боку адміністративних працівників Університету, факультетів чи інститутів, кафедр та інших підрозділів для появи, укорінення та існування хабарництва чи будь-яких інших проявів корупції чи потурання цим антиподам людської моралі та етики; шахрайство; підкуп виборців або сприяння йому; хуліганство; сексуальні домагання; інші кримінально-карані діяння чи бездіяльність; свідоме порушення чинного законодавства України; культивування негативного ставлення до законодавства України; проходження академічних процедур контролю знань замість певного індивіда підставними особами; плагіату у будь-яких його проявах; списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного академічного контролю;

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор
 Роман Петришин
«26» грудня 2019 р.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС

Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Схвалений Вченою радою

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,
протокол № 12 від 23 грудня 2019 р.

Затверджений конференцією трудового колективу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,
від 26 грудня 2019 р.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича належить до перших п'яти класичних університетів України, які постали на українських землях. Але навіть серед них він разом із Львівським національним університетом імені Івана Франка виокремлюється своїми суто європейськими витоками, переважно такими ж традиціями і цінностями. Ці якості були збережені, примножені і пронесені академічною спільнотою університету крізь усі періоди його історичного поступу. Однією з таких основоположних цінностей університету була і залишається європейська парадигма академічної доброчесності.

В сучасних умовах ця парадигма найбільш стисло і повно викладена у публікації Ради Європи “Етична поведінка учасників освітнього процесу”. Її автори вдало об'єднали ідеї та положення багатьох міжнародних документів, які тією чи іншою мірою визначають або окреслюють поняття етичних принципів у вищій освіті та науці. Ці принципи складають ціннісну матрицю Етичного кодексу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича:

- цілісність (integrity) — суцільна відданість індивідів та усієї інституції моральним принципам та стандартам, які створюють бар'єр для не доброчесності;
- чесність — систематичне уникнення шахрайства, обману, крадіжок та будь-якої безчесної поведінки;
- правда — необмежене прагнення до істини, вільне та відкрите поширення знань та їх удосконалення (збагачення);
- прозорість — доступність та відкритість інформації, правил, планів, процесів та дій, які передбачають, що працівники університету зобов'язані діяти відкрито, передбачувано і зрозуміло задля просування власної підзвітності та залученості учасників освітнього процесу;

- повага до інших — повага до гідності інших, їхнього фізичного та психічного здоров'я, на благо колегіальності та співпраці з іншими учасниками освітнього процесу;
- довіра — усі учасники освітнього процесу мають упевненість в чесності та integrity один одного та можуть покластись один на одного;
- підзвітність — учасники освітнього процесу належним чином використовують делеговані їм повноваження;
- справедливість — неупереджене, однакове, позбавлене дискримінації та нечесності ставлення до усіх учасників освітнього процесу;
- рівність та соціальна справедливість — рівний доступ до освіти незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, тендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального, національного походження, стану здоров'я, інвалідності;

- демократичне управління — управління системою вищої освіти та університетом повинні базуватись на залученні усіх відповідних учасників освітнього процесу та етичному виконанні своїх повноважень керівництвом на різних ланках;
- якісна освіта — усі учасники віддані ідеї досягнення найвищої можливої якості освіти;
- самовдосконалення та вдосконалення системи — учасники освітнього процесу визнають важливість та докладають максимальних зусиль до постійного вдосконалення освітньої системи, зокрема через власний професійний розвиток;
- інституційна автономія — визнання потреби у відповідній самостійності університетів задля уникнення надмірного централізованого контролю за освітньою системою;
- міжнародна співпраця — усі учасники освітнього процесу визнають важливість міжнародної колаборації в освіті.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей),
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей,
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права,
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності є:

Списування – “виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання”.

Найпоширенішою формою списування є використання рукописних, друкованих й електронних джерел інформації при тестуванні, написанні екзаменаційних та контрольних робіт.

До списування також належить:

- здавання різними особами, які навчаються, робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;
- написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;
- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та інших);
- несамотійне виконання завдань.

Обман – “надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування”.

Хабарництво – “надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі” .

Академічний плагіат – “оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства”.

Плагіат - це форма шахрайства та академічного правопорушення. Використання замовлених письмових робіт (або “обман за угодою”) є специфічним типом плагіату, коли особа наймає третю сторону для виконання свого завдання за певну оплату, а потім подає таку роботу як свою власну.

Найрейтинговіші університети світу розрізняють такі основні різновиди академічного плагіату:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у форму, що є близькою до оригінального тексту;
- академічний плагіат не тотожний порушенню авторського права як різновиду права інтелектуальної власності.

Академічний плагіат є порушенням етичних норм академічної спільноти, а порушення авторського права - це правопорушення, відповідальність за яке передбачена Цивільним кодексом України.

Найбільш типовими помилками цитування є:

- а) відсутність лапок при використанні текстових фрагментів, запозичених з інших джерел, за наявності коректного посилання на це джерело;
- б) посилання на інше джерело;
- в) неправильне оформлення посилання, що ускладнює пошук джерела.

Самоплагіат – “оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів”.

Фабрикація – “вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі” .

Фальсифікація – “свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень” .

ЦИТУВАННЯ. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ

Перефразування – це виклад цитованого тексту своїми словами зі зміною структури речення, але зі збереженням суті повідомлення. Перефразовується зазвичай невеликий обсяг інформації. Для цитування значного масиву тексту доцільно застосовувати **прийом узагальнення** – виокремлення основних положень, думок, ідей автора. Узагальнення дає змогу скоротити обсяг цитати, сконденсувати лише головну інформацію, позбавляючись від несуттєвої додаткової інформації та авторських роз'яснень.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні (Закон України «Про авторське право і суміжні права»).

Використовується пряме та непряме цитування.

Пряме цитування передбачає дослівне, точне, без жодних змін використання запозиченого тексту і обов'язково береться в лапки (виняток: якщо цитується поезія, лапки не потрібні). У прямому цитуванні не дозволяється змінювати слова цитати. Однак з метою скорочення її обсягу допускається пропуск слів, якщо це не призводить до викривлення думки автора. У такому випадку на місці пропуску ставляться квадратні дужки з трикрапкою всередині.

Непряме цитування, так званий **парафраз**, – переформулювання, переказ цитованого тексту своїми словами за умови збереження суті.

Зверніть увагу! В обох випадках – прямого та непрямого цитування – потрібно вказати на джерело цитованого тексту за допомогою належним чином оформленого посилання.

Не варто зловживати прямими цитатами – дослівними фрагментами використаних текстів.

Цитата має бути доречною та органічно вписуватися у структуру вашого тексту. Доцільно використовувати цитати у випадках:

- необхідності дослівної передачі думки автора, зумовленої винятковою оригінальністю або особливим стилем викладу чи унікальною манерою письма;
- підсилення думки влучною авторською цитатою;
- потреби аналізу самого тексту (закону, художнього твору тощо).

Використовуючи цитати, варто пам'ятати про кілька простих правил:

- цитата має бути стислою, що досягається завдяки скороченню цитованих фрагментів та ретельному відбору найсуттєвішого й найхарактернішого з висловлювання цитованого автора;
- невмотивоване використання занадто громіздких цитат може створювати враження відсутності в автора вміння критично опрацьовувати інформацію;
- надмірна кількість цитат, незначний відсоток власне авторського тексту, наведення кількох цитат підряд одна за одною без авторського аналізу свідчать про низьку вартісність роботи та її несаможітності;
- не рекомендується починати абзаци з цитати.

Способи уведення цитати у текст:

- цитата подається повністю після слів того, хто цитує;

ПРИКЛАД:

А. Артюхов зазначає: «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- цитата подається повністю перед словами того, хто цитує;

ПРИКЛАД:

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям», – зазначає А. Артюхов [1, с. 30].

- цитата подається повністю, але розривається словами того, хто цитує;

ПРИКЛАД:

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, – зазначає А. Артюхов, – насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

- цитата подається у вигляді окремих слів, узятих з одного речення автора зі зміненням відмінюванням таких слів;

ПРИКЛАД:

На думку А. Артюхова, списуючи та обманюючи під час навчання, студенти та молоді вчені «завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

- цитата подається в скороченому варіанті без викривлення думки автора (з використанням таких знаків [...] на місці пропуску);

ПРИКЛАД:

На думку А. Артюхова, «студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, [...] завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

- об'ємні цитати, що складаються з кількох речень варто відділити від авторського тексту з метою чіткого розмежування з цитованим текстом. Така цитата може не братися у лапки, натомість – виділяється або відбивається від решти тексту певним способом (набирається іншим кеглем, шрифтом, накресленням, відбивається від основного тексту більшими абзацними відступами тощо);

ПРИКЛАД:

Аналізуючи наслідки порушень студентами та молодими вченими академічної доброчесності, А. Артюхов зауважує: *Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям. Хоча це здається зовсім очевидним, варто наголосити, що створення культури, яка б прищеплювала у студентів та молодих учених академічну доброчесність та небажання шукати легших шляхів, що обмежують їх навчання, вимагає значних зусиль та неабиякої відваги [1, с. 30].*

- цитування джерела іноземною мовою здійснюється наступним чином: або цитата подається мовою оригіналу та береться в лапки, або ж у лапках наводиться авторський дослівний переклад (у такому випадку робиться примітка (переклад з англійської мови мій. – ініціали автора роботи)).

ПРИКЛАД:

Тереза Фішман наводить кілька умов вчинення плагіату: «Плагіат має місце, коли певна особа: використовує слова, ідеї чи результати праці, що належать іншому визначеному джерелу чи людині, без вказування посилання на джерело, з якого їх було запозичено, у ситуації, в якій правомірно очікується вказування оригінального авторства, з метою отримати певну користь, пошану, вигоду, яка не обов'язково має бути грошовою (переклад з англ. мови мій. – Н. З.)» [2].

(Джерело 2: Fishman T. “We know it when we see it” is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI), 28–30 September 2009. Australia : University of Wollongong NSW, 2010. P. 5. URL

<http://ro.uow.edu.au/apcei/09/papers/37/>)

Дякую за увагу!

1. https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwW_e-rz6_eTUFUBGv4o/view
2. https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_Ce_pI-k98GPc9E8KznQ/view
3. http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/index.php?option=com_content&view=article&id=402:tsituvannya-pravila-oformlennya&catid=2:static1.

